

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Kritické zamyšlení nad ustanovováním soudců v ČR

Mgr. Vladimír Lajsek

IUS et SOCIETAS 2018/2019

Doktorské studium: Teoretické právní vědy

„Prohlašuji, že jsem esej na téma: *Kritické zamyšlení nad ustanovováním soudců v ČR* zpracoval sám a uvedl jsem všechny použité prameny. Dávám souhlas s prvním zveřejněním své eseje vyhlášovateli soutěže nebo spolupracujícími institucemi v papírové či elektronické podobě.“

V Praze dne 17. 6. 2019

.....
Mgr. Vladimír Lajsek

1. Úvod

Způsob ustanovování soudců je jedním z předpokladů nezávislosti soudní moci. Zajištění řádného chodu soudnictví potom můžeme považovat za jakousi integrální součást správného fungování demokratického právního státu. Podstatnou roli v tomto procesu pak hraje nastavení vhodného modelu přípravy a výběru osob, jež budou v soudnictví působit. To má i nemalý celospolečenský význam. Společnost má totiž jistě zájem na tom, aby soudnictví vykonávali ti nejkvalitnější jedinci. Soudci mají zase prostřednictvím svého rozhodování nezanedbatelný vliv na společnost.

V současné době, kdy je v ohledu systému výběru nových soudců zvažována novelizace ZSS,¹ je toto téma navíc vysoce aktuální. Současně se tvrdí, že změna těchto modelů má nastat po široké společenské diskusi.² Motivací pro napsání tohoto příspěvku je snaha do této diskuse přispět, a to z pohledu potenciálního uchazeče o funkci soudce. Názor takových jednotlivců totiž dosud v celé zmiňované debatě zatím podle všeho dostatečně neprorazil, přestože právě jich se mají chystané změny nejvíce týkat. Na zřeteli však bude současně nejlepší zájem justice a celé země.

Tématem výběru soudců se již v minulosti řada odborníků zabývala (např. David Kosař, Michal Bobek, Kateřina Šimáčková, Josef Baxa aj.). Mnoho prací však neodráží ryze aktuální sporná hlediska dané problematiky, popř. se jimi zabývá spíše z akademického pohledu. Dílčí ambicí nabízené eseje tedy bude nejen upozornit na současná úskalí procedury výběru soudců v ČR, ale také rozbor soudobé historické geneze.

Nejprve bude analyzován systém výběru a jmenování nových soudců *de lege lata*, a to na ústavní a zákonné úrovni, přičemž bude brán zřetel především na problematické části.

Dále budou vysvětleny vybrané problémy současné české justice, jimiž jsou nejednotná přípravná praxe napříč územím ČR, netransparentní způsob výběru nových soudců, nedostatečné platové ohodnocení osob připravujících se na budoucí povolání soudce a věk potřebný pro jmenování soudcem. Autor tohoto příspěvku bude vycházet nejen z dostupných

¹ Zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), dále jen „ZSS“.

² Ministerstvo spravedlnosti za tímto účelem pořádalo řadu kulatých stolů zejména se zástupci justice. Viz např. Kulatý stůl k novele zákona o soudech a soudcích: Podkladový materiál. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2018.

pramenů,³ ale využije též svých vlastních přímých zkušeností z justice.⁴ Lze se totiž domnívat, že podobně orientované příspěvky dosud převážně chybějí.

Dále bude rozebrána současná snaha Ministerstva spravedlnosti o nápravu některých nedostatků justice se zvláštním zaměřením na doprovodné problémy.

V závěru budou nabídnuta doporučení možného řešení situace, což je ostatně hlavním cílem tohoto příspěvku.⁵

2. Systém ustanovování soudců *de lege lata*

Před stěžejním výkladem tohoto příspěvku je vhodné nejprve připomenout model jmenování soudců tak, jak je vyjádřen na ústavní a zákonné úrovni. Podzákonná úprava pak bude specifikována v dalších částech.

2. 1. Ústavní úroveň

Procesu ustanovování soudců se na ústavní úrovni věnuje nejprve pasáž týkající se pravomocí prezidenta republiky. Podle ust. čl. 63 odst. 1 písm. i) Ústavy,⁶ totiž právě prezident jmenuje soudce. Jedná se o ingerenci moci výkonné do moci soudní.⁷ Tento konstrukt odpovídá vážnosti postavení soudce a jeho nezávislosti.⁸ Podle ust. čl. 63 odst. 3 Ústavy se pak jedná o tzv. kontrasygnanční pravomoc. Jmenování soudců tedy ke své platnosti vyžaduje spolupodpis předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády. Důvodem je patrně ohled na všeobecnou právní politiku státu, a to zejména ve vztahu k soudní struktuře a počtu soudců.⁹ Na jmenování

³ S ohledem na zaměření příspěvku bude pracováno zejména (nikoli však výhradně) s tuzemskými zdroji. Vzhledem k vysoké aktuálnosti tématu (a s tím související dosavadní absencí zdrojů k mnoha problémům z akademické sféry) bude rovněž třeba místy použít i prameny ze soudobého zpravodajství.

⁴ Autor v minulosti působil jako asistent soudce a tiskový mluvčí Obvodního soudu pro Prahu 5, a to postupně na civilním, trestním a exekučním úseku. Odbornou justiční zkoušku vykonal v roce 2018. Poté byl iniciátorem, zakladatelem a statutárním orgánem spolku Pro iustitia, z. s. Jedná se o organizaci sdružující justiční čekatele a asistenty soudců v ČR. Jejím cílem je hájení zájmů osob připravujících se na budoucí výkon funkce soudce, jednání s Ministerstvem spravedlnosti a zákonodárnymi sbory ohledně novelizace ZSS, koncepční vedení rozvoje asistentů a justičních čekatelů apod. Pro více informací o spolku viz *Pro iustitia* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://pro-iustitia.webnode.cz/>. Nyní působí autor vedle své vědecké, pedagogické a publikační činnosti jako advokát.

⁵ Ke konci úvodu by autor ještě rád vyjádřil své poděkování jedincům, kteří mu v průběhu vzniku této práce svými cennými radami a připomínkami různým způsobem dopomohli k jejímu vylepšení. Mnohokrát tedy děkuje Janu Wintrovi, docentu katedry teorie práva a právních učení Právnické fakulty Univerzity Karlovy; Viktoru Derkovi z Universität Bayreuth; Pavlu Pražákovi, soudci Obvodního soudu pro Prahu 4 a Markétě Fikoczkové, asistentce soudce Obvodního soudu pro Prahu 5. Dík patří taktéž autorovým nejbližším spolupracovníkům z řad asistentů soudců ze soudů prakticky po celé ČR, jmenovitě Adéle Kohoutové, Kristýně Ramešové, Anežce Pudilové, Michalu Dolečkovi, Kateřině Studecké, Davidu Havlovi, Janu Janušovi a dalším. Jakákoli pochybení či nepřesnosti padají pochopitelně výhradně na hlavu autora.

⁶ Ústavní zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „Ústava“).

⁷ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 2., podstatně rozš. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právníké učebnice, str. 516.

⁸ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině – 1. díl*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 493.

⁹ Ibid.

soudcem však není právní nárok.¹⁰ V minulosti se ovšem objevil spor o to, zda prezident republiky musí jmenovat kandidáty, kteří mu byli navrženi. Jednalo se o případ 32 kandidátů, jež prezident Václav Klaus odmítl jmenovat do soudcovské funkce, přestože již všichni splňovali zákonné předpoklady. Důvodem byl fakt, že tito kandidáti z celkového počtu 55 navržených do té doby nedovršili 30 let věku.¹¹ Na dané kandidáty se však vztahovalo přechodné ustanovení novely ZSS, které posouvalo věk potřebný pro jmenování soudcem z 25 na 30 let.¹² Nejslavnějším případem byl justiční čekatel Krajského soudu v Ostravě Petr Langer, který se s prezidentem republiky v dané věci soudil prostřednictvím správní žaloby. Podle jednoho názoru nemá prezident republiky v takovém případě povinnost jmenovat soudcem ani osobu, která splňuje všechny zákonné předpoklady. Takové odmítnutí dokonce nemusí ani zdůvodňovat.¹³ Avšak i na jmenování soudců se vztahují ustanovení Listiny,¹⁴ konkrétně její ust. čl. 3.¹⁵ Vladimír Sládeček nadto tvrdil, že pravomoci prezidenta republiky výslovně založené Ústavou ani není možné přezkoumávat ve správním soudnictví, neboť je lze považovat za akty ústavněprávního charakteru.¹⁶ Petr Langer rozhodnutí prezidenta republiky napadl nejprve u Městského soudu v Praze. Soud napodruhé po zásahu kasační instance rozhodl v tom smyslu, že prezident republiky nemůže jeho jmenování bezdůvodně odkládat.¹⁷ Prezident republiky proto podal kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Stížnost však byla zamítnuta. Soud rozhodl tak, že na jmenování soudcem sice není právní nárok, ale tato pozice je veřejnou funkcí. Při aktu jmenování se realizuje úvaha svěřená zákonem, nicméně i přesto musí zůstat v jeho mezích. Prezident je tedy vázán počtem a obsahem zákonných podmínek, přičemž není oprávněn stanovovat dodatečné podmínky vlastní. V případě nejmenování kandidáta je povinen své rozhodnutí zdůvodnit. Nejmenovaný čekatel tak má právo dovolávat se rovného práva na přístup k takovým funkcím dle ust. čl. 21 odst. 4 Listiny. Stejně tak se

¹⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, str. 463.

¹¹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. Op. cit., str. 463. Dále též srov. některé reportáže z dobového zpravodajství, např. Klaus odmítl jmenovat soudce kvůli nízkému věku. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam, 2005, 9. 3. 2005 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/51637-klaus-odmitl-jmenovat-soudce-kvuli-nizkemu-veku.html>.

¹² Ust. čl. X písm. b) zák. č. 192/2003 Sb.

¹³ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině – 1. díl*. Op. cit., str. 493.

¹⁴ Ústavní zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

¹⁵ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině – 1. díl*. Op. cit., str. 493.

¹⁶ SLÁDEČEK, V.: *Prezident republiky a soudní moc*. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, str. 119.

¹⁷ Srov. postupně usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. 5 Ca 148/2005, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 4 Aps 3/2005 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2007, sp. zn. 5 Ca 127/2006. Blíže k některým z uvedených rozhodnutí viz LANGER, Petr. Nad jedním správním rozhodnutím Městského soudu v Praze. *Právní rozhledy*. 2005, 13(20), str. 755 a LANGER, Petr. Ještě jednou k problematice jmenování soudců, tentokrát ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu. *Právní rozhledy*. 2006, 14(13), str. 485.

mohl bránit proti případné diskriminaci a neoprávněným průtahům. Proto jsou podle Nejvyššího správního soudu akty prezidenta republiky vydané na základě jeho pravomoci jmenovat soudce přezkoumatelné v rámci správního soudnictví.¹⁸ Prezident republiky však nakonec nerespektoval ani toto rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Proto Petr Langer zamířil do advokacie.¹⁹

Ust. čl. 93 Ústavy potom ve svém odst. 1 opakuje, že soudce jmenuje do funkce prezident republiky, přičemž je upřesněno, že se tak děje bez časového omezení. Soudce se své funkce ujímá složením slibu. Ústava samotná však nijak nespecifikuje, do čích rukou má soudce svůj slib skládat, ani znění takového slibu, natož klauzuli o následku v případě jeho nesložení.²⁰ Ust. čl. 93 odst. 2 Ústavy poté vypočítává základní předpoklady pro uchazeče o soudcovský post. Pro takové osoby je stanoven požadavek státního občanství České republiky, bezúhonnost a vysokoškolské právnícké vzdělání. Následně se uvádí, že „další předpoklady a postup stanoví zákon“. Tomuto ustanovení dosud v komentářové literatuře nebyla věnována výraznější pozornost. Zejména v současné době však jeho význam obzvláště nabývá na důležitosti, jak bude uvedeno dále. Lze rozhodně uzavřít, že se v daném případě jedná o blanketovou normu odkazující na zákonnou úroveň.

2. 2. Zákonná úroveň

Zákonem, na něhož ust. čl. 93 odst. 2 věta druhá Ústavy odkazuje, je ZSS. Ten uvádí předpoklady pro funkci soudce zejména ve svém ust. § 60. Všechny musejí být splněny současně, což je třeba zároveň prokázat. O jejich dodržení musí být objektivně rozhodnuto ještě před zahájením prvního úkonu procesu vlastního ustanovování do funkce soudce, přičemž ze stanovených podmínek nelze činit žádné výjimky.²¹ Naplňování předpokladů musí dále trvat po celou dobu zastávání funkce. Jestliže by tedy soudce přestal některý z nich splňovat, mělo by to za následek zánik jeho funkce.²² Jednotlivé podmínky pak lze rozdělit na a) základní předpoklady a b) kvalifikační předpoklady.

¹⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 4 Ans 9/2007. Pro bližší rozbor daného rozhodnutí viz např. WINTR, Jan. Smí prezident republiky nejmenovat způsobilého kandidáta soudcem? *Jurisprudence*. 2008, 17(6), str. 39-45.

¹⁹ Srov. Vyhledávání advokátů a koncipientů. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://vyhledavac.cak.cz/Contact/Details/53244b43-5f23-e711-80d5-00155d040b0c>, nebo dobové zpravodajství, např. Soudní čekatel Langer se nedočkal, bude advokátem. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: *Economia*, 2008, 8. 7. 2008 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-25894940-soudni-cekatel-langer-se-nedockal-bude-advokatem>.

²⁰ PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a podst. rozš. vyd. Praha: Linde, 1998. *Zákony s poznámkami* (Linde), str. 316.

²¹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2015. Beckovy komentáře, str. 132.

²² *Ibid.*

Základní předpoklady stanovují náležitosti týkající se vztahu uchazeče ke státu, jeho osobní, charakterový a zkušenostní profil apod. Jsou jimi: státní občanství České republiky, plná svéprávnost, bezúhonnost, zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku řádného zastávání funkce,²³ dosažení věku 30 let, souhlas s ustanovením do funkce a souhlas s přidělením k určitému soudu.²⁴

Kvalifikačními předpoklady jsou potom vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a složení odborné justiční zkoušky.²⁵ Na roveň odborné justiční zkoušky je kladena též advokátní zkouška, závěrečná zkouška právního čekatele, notářská zkouška a odborná exekutorská zkouška. Stejně účinky má výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu dvou let.²⁶ Podle ust. § 60 odst. 3 ZSS stanoví další předpoklady pro ustanovení soudcem zvláštní právní předpis.²⁷

Zákon dále specifikuje ust. čl. 93 odst. 1 Ústavy, když stanoví vlastní text soudcovského slibu,²⁸ upřesnění, že je slib skládán do rukou prezidenta republiky²⁹ a popis následku odmítnutí složení slibu, popř. jeho složení s výhradou. Tím je pohlížení na soudce, jako by nebyl jmenován.³⁰ Po složení slibu přidělí ministr spravedlnosti soudce ke konkrétnímu soudu.³¹ Odvolá-li dodatečně soudce svůj předchozí souhlas s přidělením k určitému soudu, hledí se na něho opět, jako by nebyl jmenován.³² Při přidělení k výkonu funkce k určitému soudu stanoví

²³ Podle mnohých odborníků má zákon předně stanovit žádoucí profil soudce. Srov. doporučení Benátské komise ve Zprávě o nezávislosti justičního systému, studie č. 494/2008 [online]. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-e), str. 6. David Kosař ostatně považuje právě absenci konsenzu na žádoucích vlastnostech soudce za základní problém soudnictví ve střední Evropě. Srov. KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce v přerodu: ponaučení z České republiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR), str. 390. Býv. předseda Nejvyššího správního soudu v minulosti vyhlásil žádoucí profil soudce. Měl by zahrnovat osobnostní charakter, intelekt, schopnost porozumění a férového jednání s účastníky řízení, autoritu, komunikační schopnosti a efektivitu práce. Srov. BAXA, Josef. *Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud – zveřejnění pravidel* [online]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=382>. K tomu lze jen uvést, že se vždy jedná o neurčité pojmy. Ověření, zda jimi uchazeč o místo soudce skutečně disponuje, je pak nesmírně složité.

²⁴ Ust. § 60 odst. 1 ZSS.

²⁵ Ust. § 60 odst. 3 ZSS.

²⁶ Ust. § 60 odst. 5 ZSS.

²⁷ V daném případě se jedná o negativní lustrační osvědčení podle zák. č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Ust. § 62 odst. 1 ZSS. Slib soudců zní: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.*“

²⁹ Ust. § 62 odst. 3 písm. a) ZSS.

³⁰ Ust. § 62 odst. 4 ZSS.

³¹ Ust. § 67 odst. 1 ZSS.

³² Ust. § 67 odst. 2 ZSS.

ministr spravedlnosti se souhlasem soudce též den jeho nástupu do funkce. Den nástupu do funkce musí být stanoven nejpozději do tří měsíců od jmenování do funkce. Nevysloví-li soudce s nástupem do funkce v této lhůtě souhlas, znovu se na něho hledí, jako by nebyl jmenován.³³

3. Současné problémy výběru a ustanovování soudců

Za největší problémy současného modelu ustanovování nových soudců lze považovat nejednotnou praxi napříč územím ČR, netransparentní způsob výběru, nedostatečné platové ohodnocení osob připravujících se na budoucí povolání soudce a zvýšení věku potřebného pro jmenování soudcem.

3. 1. Nejednotná praxe výběru soudců

V následující podkapitole budou popsány rozdílné přístupy, jejichž prostřednictvím se napříč republikou vybírají noví soudci. Přestože jde ve všech případech o stále recentní postupy, jejich vznik měl historické konotace. Pro lepší přehlednost proto bude výklad rozčleněn do dalších podkapitol.

3. 1. 1. Éra justičních čekatelů

ZSS nejprve počítal s tím, že noví soudci budou jmenováni výhradně z řad justičních čekatelů.³⁴ Justiční čekatelé jsou osoby připravující se pro výkon funkce soudce.³⁵ Do pracovního poměru justičního čekatele může být přijat jen ten, kdo splňuje předpoklady pro výkon funkce soudce podle ust. § 60 odst. 1 až 4 s výjimkou věku, zkušeností a odborné justiční zkoušky.³⁶

Osoby ucházející se o místa justičních čekatelů musejí nejprve projít výběrovým řízením. To donedávna upravovala vyhláška č. 303/2002 Sb.³⁷ Tato vyhláška byla nahrazena vyhláškou č. 382/2017 Sb.³⁸ O nové vyhlášce bude pojednáno níže. Zde bude pro srovnání popsán předchozí proces výběru justičních čekatelů.

Výběrové řízení do přípravné služby vyhlášoval ministr spravedlnosti po předchozí domluvě s předsedy krajských soudů. Tím měla být zohledňována potřeba obsazování volných míst justičních čekatelů. Vyhlášovalo se prostřednictvím denního tisku, webových stránek

³³ Ust. § 67 odst. 3 ZSS.

³⁴ Ust. § 109 a násl. ZSS.

³⁵ Ust. § 109 odst. 1 ZSS.

³⁶ Ust. § 111 odst. 2 ZSS.

³⁷ Vyhláška č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a závěrečné zkoušce právních čekatelů (dále také jen „vyhl. č. 303/2002 Sb.“).

³⁸ Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce (dále také jen „vyhl. 382/2017“).

ministerstva a vyvěšením na úředních deskách okresních a krajských soudů a státních zastupitelství.³⁹ Vlastní výběr pak probíhal v následujících šesti etapách:

1. Nejprve bylo zapotřebí posoudit a vyhodnotit přihlášku. Jestliže přihláška neobsahovala všechny požadované podklady,⁴⁰ byl uchazeč z výběrového řízení vyřazen.⁴¹
2. Následně se uchazeči podrobili písemnému testu, jehož metodiku a způsob vyhodnocování výsledků zajišťovala Justiční akademie a schvalovalo Ministerstvo spravedlnosti. Cílem testu bylo ověřit odborné znalosti a předpoklady uchazeče pro přijetí do přípravné služby. Do dalších kol mohli postupovat jen uchazeči, kteří získali potřebný počet bodů.⁴²
3. Úspěšní uchazeči se dále podrobili pohovoru před komisí příslušného krajského soudu. V této etapě měly být zhodnoceny celkové předpoklady uchazeče pro přijetí do přípravné služby a zjištění preferovaného soudu, u něhož měl čekatel službu vykonávat. Výsledkem bylo navrzení nebo nenavrzení uchazeče k přijetí.⁴³
4. Navrzení uchazeči posléze procházeli psychologicko-diagnostickým vyšetřením, jehož účelem bylo zhodnocení jeho osobnosti a zjištění osobnostních předpokladů pro budoucí výkon funkce soudce.⁴⁴
5. V předposlední fázi vyhodnotila komise příslušného krajského soudu výsledky všech etap výběrového řízení a určila pořadí všech uchazečů.
6. Poslední fází bylo přijetí uchazeče do přípravné služby předsedou krajského soudu a určení místa jejího výkonu.⁴⁵ Rozhodnutí o přijetí či nepřijetí bylo konečné a neexistoval proti němu opravný prostředek.⁴⁶

³⁹ Ust. § 2 odst. 2 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴⁰ Stručný životopis psaný vlastní rukou včetně stručného odůvodnění přihlášky o přijetí do konkrétní funkce, další dosažené odbornosti, vzdělání apod.; výpis z evidence Rejstříku trestů ne starší dvou měsíců; ověřenou kopii lustračního osvědčení a čestné prohlášení podle ust. § 4 odst. 1 a 3 zákona č. 451/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (tato podmínka se nevztahovala na uchazeče, kteří se narodili po 1. 12. 1971); lékařskou zprávu o zdravotní způsobilosti k výkonu funkce justičního čekatela a budoucí funkce soudce; ověřené doklady o skončení studia na právnické fakultě podle ust. § 55 odst. 2 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, a o dosažení akademického titulu, vědecké nebo vědecko-pedagogické hodnosti.

⁴¹ Ust. § 3 odst. 2 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴² Ust. § 4 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴³ Ust. § 5 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴⁴ Ust. §§ 6 a 7 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴⁵ Ust. § 8 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴⁶ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o sudech a soudcích: komentář*. Op. cit., str. 300.

Přípravná služba následně trvala 36 měsíců, na čemž se dosud nic nezměnilo.⁴⁷ Její průběh upravovala opět vyhláška č. 303/2002 Sb.⁴⁸ Plán přípravné služby musel být zaměřen tak, aby příprava čekatele sloužila zejména k prohloubení odborných znalostí čekatele o hmotném i procesním právu; rozvíjení schopností čekatele aplikovat právní předpisy v konkrétní věci; získání znalostí o jednotlivých agendách vedených soudy a o jejich výkonu; osvojení si procesních postupů a návyků nezbytných pro výkon funkce soudce a seznámení se s etickými principy vztahujícími se k výkonu funkce soudce.⁴⁹ Do konce předposledního měsíce trvání pracovního poměru má Ministerstvo spravedlnosti umožnit justičnímu čekateli na jeho žádost prostřednictvím příslušného krajského soudu vykonat odbornou justiční zkoušku.⁵⁰ Po složení justiční zkoušky je čekatel ministrem spravedlnosti navržen vládě, jestliže již splňoval ostatní předpoklady podle ust. § 60 ZSS. Vláda pak návrh projedná a rozhodne, zda navrhne kandidáta prezidentu republiky ke jmenování soudcem.⁵¹ Souhlasy kandidáta se jmenováním a přidělením ke konkrétnímu soudu podle ust. § 62 odst. 1 ZSS se zajišťují ještě před jmenováním prezidentem republiky.⁵²

Z toho všeho by se mohlo zdát, že hlavní slovo v otázkách jmenování nových soudců má ministr spravedlnosti. Praxe je ovšem taková, že kandidáty navrhuje ministru spravedlnosti k projednání ve vládě předsedové jednotlivých krajských soudů.⁵³ Jsou to tak právě předsedové krajských soudů, kteří mají ve výběru nových soudců hlavní slovo.

3. 1. 2. Asistenti soudců – nahodilé řešení z nouze?

System justičních čekatelů však postupem času začal přinášet problémy. S ohledem na časovou neomezenost funkce⁵⁴ začalo docházet k saturaci v soudcovském stavu. Právnické fakulty však každoročně produkují stále nové absolventy.⁵⁵ Pro justiční čekatele tak bylo stále složitější garantovat soudcovské pozice. Penzum práce na soudech však ubývat nepřestalo. I nadále byla zapotřebí odborná pracovní síla. S ohledem na výši soudcovského platu, který je

⁴⁷ Ust. § 110 odst. 1 ZSS.

⁴⁸ Ust. § 9 a násl. vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁴⁹ Ust. § 9 odst. 2 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁵⁰ Tento stav už platí i pro současné justiční čekatele. Srov. ust. § 115 odst. 1 ZSS.

⁵¹ KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině – 1. díl*. Op. cit., str. 742.

⁵² Souhlasy jsou vyjádřeny písemně podpisem tzv. kandidatury.

⁵³ Srov. např. Kulatý stůl k novele zákona o soudech a soudcích: Podkladový materiál. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2018, str. 11.

⁵⁴ Ust. čl. 93 odst. 1 Ústavy.

⁵⁵ Tímto jevem se zabýval např. Zbyněk Drobiš, kdy poukazoval na fakt, že podle statistik Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy české právnické fakulty opouští ročně kolem 1 500 absolventů, přičemž tyto počty mají zvyšující se tendenci. Srov. DROBIŠ, Zbyněk. Nadvýroba právníků ve 21. století? *Právní prostor* [online]. 13. 1. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nadvyroba-pravniku-ve-21-stoleti>.

považován za jeden z pilířů soudcovské nezávislosti,⁵⁶ ovšem nebylo kvůli zátěži pro státní rozpočet možné rozšiřovat počet soudců. Existovala tak potřeba po mimosoudcovském odborném personálu. Z těchto důvodů došlo k zavedení asistentů soudců.⁵⁷ Zřejmě z důvodu zvýšení motivace absolventů právnických fakult ucházet se o pozici asistenta soudce bylo těmto pracovníkům umožněno po splnění potřebné praxe vykonat justiční zkoušku.⁵⁸

Funkce asistenta byla nejprve zřízena u Ústavního soudu, a to již v roce 1993.⁵⁹ Na tomto místě je však třeba předestřít, že asistenti soudců Ústavního soudu se od klasických asistentů liší. Tyto pozice nebývají obsazovány jen čerstvými absolventy právnických fakult, jak je tomu často právě u jiných soudů. Asistenty soudců Ústavního soudu bývají i uznávaní odborníci, třeba i profesori ústavního práva.⁶⁰ Asistenty soudců Ústavního soudu se v roce 2000 inspirovala i tehdejší předsedkyně Nejvyššího soudu Eliška Wagnerová, když zřídila obdobné pozice pro soudce občanskoprávního a obchodního kolegia, a to i bez zákonné úpravy. K zákonnému zakotvení asistentů soudců Nejvyššího soudu došlo až v roce 2002 na podnět poslance Zdeňka Koudelky.⁶¹ S ustavením Nejvyššího správního soudu v roce 2003 došlo k zavedení asistentů i ve správním soudnictví.⁶² V roce 2006 byli zavedeni i pro ostatní soudy.⁶³

Asistenta soudce jmenuje předseda příslušného soudu na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná. Asistenta odvolává předseda soudu i bez návrhu. Funkce asistenta soudce se považuje za zrušenou, zanikne-li funkce příslušného soudce.⁶⁴ Asistentem soudce může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice. Podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo

⁵⁶ Např. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 7. 3. 2007 sp. zn. I. ÚS 722/05, náleží Ústavního soudu ČR ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. III. ÚS 232/1995, popř. KOCOUREK, J. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Op. cit., str. 14-15.

⁵⁷ Přestože v současné době asistenti soudců na soudech coby osoby připravující se na budoucí výkon funkce soudce převládají (viz dále), lze se místy setkávat s poněkud prezírávým pohledem. Libor Vávra např. poukazuje na to, že asistenti soudců byli v tzv. Bílé knize justice nazýváni „bočním vchodem do systému“. Srov. VÁVRA, Libor. *Bílá kniha, kapitola I., O soudcích – Část první. Právní prostor* [online]. 2016, (15. 1. 2016) [cit. 2019-06-17]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/bila-kniha-kapitola-i-o-soudcich-cast-prva>.

⁵⁸ Ust. § 117 odst. 4 ZSS.

⁵⁹ Ust. § 8 až 10 a ust. § 41 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

⁶⁰ Jako příklad lze uvést třeba Jana Filipa, nynějšího soudce Ústavního soudu, jenž býval dříve asistentem ústavních soudců Vojena Güttlera, Vojtěcha Cepla a Jiřího Muchy. Srov. Profil soudce Ústavního soudu prof. JUDr. Jana Filipa, CSc. Ústavní soud [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci/jan-filip/>.

⁶¹ Ust. § 38b zák. č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a ust. § 27c zák. č. 141/1961 Sb., trestního řádu.

⁶² Ust. § 14 zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního.

⁶³ Ust. §§ 16, 36a a 179 odst. 3 ZSS. Stalo se tak novelou č. 79/2006 Sb. Za povšimnutí stojí, že se jednalo původně o změnu zákona o advokacii. Ustanovení o asistentech soudců se do návrhu dostala až formou legislativního přílepku po práci poslanců ve sněmovním Ústavně právním výboru.

⁶⁴ Ust. § 36a odst. 2 ZSS.

byl pravomocně odsouzen za trestný čin, pokud se na něj nehledí, jako by odsouzen nebyl.⁶⁵ Asistent soudce vykonává jednotlivé úkony soudního řízení z pověření soudce, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo rozvrh práce.⁶⁶ Je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky. Na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení upravující pozici vyšších soudních úředníků.⁶⁷

Tito pracovníci sice po třech letech praxe u soudu mohou složit justiční zkoušku⁶⁸ a ucházet se o soudcovská místa. Avšak jisté úskalí dlí v tom, že asistenti nejsou na budoucí výkon funkce soudce připravováni stejnou měrou jako čekatelé. Asistenti mají např. omezený nárok na vzdělávání.⁶⁹ Dále nemají povinnou praxi na více soudních úsecích, jako je tomu u čekatelů.⁷⁰ Velmi častým jevem tak je, že asistenti vykonávají celou požadovanou praxi jen na jednom úseku stejného soudu, a to mnohdy jen u jednoho soudce.⁷¹ Úroveň znalostí a dovedností daného soudce je potom alfou a omegou kvality asistentovy praxe. Naproti tomu u justičních čekatelů se dbá alespoň o jistý výběr školících soudců, kdy se má jednat o zkušené odborníky.⁷² Z pohledu soudců a soudů samotných se tak systém asistentů jeví být mnohem výhodnějším. Podle množství přidělených peněz z rozpočtu může mít svého asistenta totiž v ideálním případě klidně každý soudce, nejen ti zkušení. Asistent soudci z důvodu neexistence povinné praxe na jiných soudních úsecích či soudu vyššího stupně déle vydrží.⁷³ Kvůli absenci úpravy praxe asistentů⁷⁴ se od soudců neočekává, že budou své svěřence tolik školit v soudcovských dovednostech, ale mohou jim svěřovat spíše rutinnější úkoly.⁷⁵ Díky menšímu

⁶⁵ Ust. § 36a odst. 3 ZSS.

⁶⁶ Ust. § 36a odst. 4 ZSS.

⁶⁷ Ust. § 36a odst. 5 ZSS. Zmiňovaným zákonem je zák. č. 121/2008 Sb., zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.

⁶⁸ Ust. § 117 odst. 4 ZSS.

⁶⁹ Ust. § 10 odst. 5 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁷⁰ Ust. § 10 odst. 3 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁷¹ Pokud navíc od začátku vykonávají praxi u některého z vyšších soudů, neosvojí si nejspíš dostatečně vzorce práce soudu prvoinstančního, kam bývají noví soudci s ohledem na ust. § 67 odst. 1 ZSS zpravidla po jmenování přiřazováni.

⁷² Ust. § 12 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁷³ Z praxe je patrné, že pro soudce je právě fluktuace jejich čekatelů poměrně demotivující. Soudci totiž musejí v takovém systému daleko častěji zaučovat nováčky, přičemž ti jim posléze vzápětí odcházejí. Celý proces se tak neustále opakuje. Tento pomocný aparát proto v konečném důsledku nezastane tolik práce, jako např. asistent, který ji může po potřebném zaučení vykonávat bez nutné součinnosti soudce třeba i několik let.

⁷⁴ V případě asistentů soudců neexistuje žádný podzákonný předpis, který by upravoval jejich službu z odborného hlediska jako je tomu v případě justičních čekatelů.

⁷⁵ Někdy se stává, že soudce nechává asistenta vykonávat jen rutinní a monotónní práci se spisem, vyhotovovat jednoduchá procesní rozhodnutí, popř. rozhodnutí o věci samé v bagatelních sporech či zkrácených řízeních. Ty mívají často až formulářovou podobu. Pro složení odborné justiční zkoušky a obzvláště pro budoucí výkon funkce soudce je však daleko důležitější, aby asistent zvládal psát rozsudky ve složitějších věcech a měl povědomí o procesních postupech při jednání. Spousta soudců v tomto smyslu své asistenty školí. Nejedná se však o pravidlo. Přípravná praxe asistentů tak zkrátka není zcela jednotná.

prostoru pro vzdělávání⁷⁶ a neexistenci povinného přezkušování či hodnocení⁷⁷ zvládne asistent zastat i více práce.

Institut justičních čekatelů je dosud zachován. Z výše uvedených důvodů však začaly soudy asistentský model před justičními čekateli upřednostňovat.⁷⁸

3. 1. 3. Vyšší soudní úředníci – budoucí soudci, nebo ryze administrativní personál?

Další cesta k taláru vede přes pozici vyššího soudního úředníka. Ti mohou požádat o složení odborné justiční zkoušky, pokud vykonávali praxi vyššího soudního úředníka alespoň pět let,⁷⁹ jestliže splňují i další předpoklady podle ust. § 60 ZSS. Problémem však je, že jejich činnost je více úřednická.⁸⁰ Neodpovídá tak potřebám přípravy pro budoucí funkci soudce. To ostatně dokládá už i jen fakt, že vyšším soudním úředníkem se může stát i osoba bez právního vzdělání.⁸¹

3. 1. 4. Jiná právní praxe

Poslední možností je ucházet se o soudcovskou funkci z tzv. jiné právní praxe, jestliže kandidát splňuje požadavky podle ust. § 60 ZSS.⁸²

S touto nejednotnou praxí výběru do jisté míry souvisí i další problém, jímž je netransparentní proces ustanovování soudců.

3. 2. Netransparentní způsob výběru soudců

Z popisu v předchozí podkapitole lze vyvodit, že na jedno uvolněné soudcovské místo připadá hned celá řada kandidátů. Zároveň však z různých důvodů není možné, aby se soudcem stával úplně každý.⁸³ V systému tak vznikala dosti nepřehledná situace. Neexistovala totiž

⁷⁶ Původně se s hlubším vzděláváním asistentů soudců dokonce vůbec nepočítalo. Zavedení této možnosti bylo až výsledkem angažované iniciativy Unie asistentů soudců, která sdružovala asistenty soudců z celé ČR. Je však nutné podotknout, že unie přestala zhruba kolem roku 2014 vyvíjet činnost, a to poté, co byla většina jejich předních činníků postupně jmenována soudci. Více informací o unii např. na stále aktivních webových stránkách zde: Unie asistentů soudců České republiky [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.unieasistentu.cz/>.

⁷⁷ Ust. § 11 vyhl. č. 303/2002 Sb.

⁷⁸ Např. v obvodu Městského soudu v Praze justiční čekatelé vůbec neexistují. K soudům jsou přijímáni jen asistenti soudců. Taková praxe je běžná i v jiných krajích.

⁷⁹ Ust. § 117 odst. 1 ZSS.

⁸⁰ Pro rozsah činností zastávaných vyššími soudními úředníky viz ust. § 4 a násl. zák. č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů. Vyšší soudní úředníci tak např. nepíší soudcům rozsudky, což je často svěčováno asistentům soudců.

⁸¹ Ust. § 2 zák. č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.

⁸² Těmito osobami bývají např. advokáti, státní zástupci, státní úředníci, exekutoři aj.

⁸³ KRAMER, Jaroslav. Co trápí českou justici? *Právní rádce*. 2018, 26(3), str. 6. Hlavním důvodem je rozdílná odborná kvalita uchazečů a omezený počet soudcovských míst.

žádná jednotná metodika, jakým způsobem by mělo být z těchto všech kandidátů vybíráno.⁸⁴ Vše se v podstatě odvíjí od vůle předsedů jednotlivých krajských soudů. Tento model byl však poměrně dosti kritizován z důvodu značné netransparentnosti,⁸⁵ a to dokonce z řad samotných soudců.⁸⁶ Na toto úskalí poukazuje rovněž právní teoretik a generální advokát Soudního dvora EU Michal Bobek. Největší problém spatřuje v absenci otevřených, transparentních a jasných kritérií, podle nichž jsou uchazeči o soudcovské funkce vybírání předsedy krajských soudů a předvídatelného jednotného postupu.⁸⁷ Situace byla taková, že mnohdy vůbec nebylo známo, z jakých důvodů byl jeden kandidát upřednostněn před jiným. Michal Bobek k tomu dále uvádí, že předsedové krajských soudů mají až příliš rozsáhlou diskreční pravomoc a nadměru velký prostor, z něhož mohou soudce vybírat. Upozorňuje na to, že předsedové krajských soudů mohli v extrémních případech ke jmenování vybrat prakticky kohokoli, jestliže pro něho zajistili souhlasy u ministra spravedlnosti a prezidenta republiky. Doplnuje, že v některých obvodech krajských soudů sice byly zavedeny nějaké druhy otevřených výběrových řízení,⁸⁸ ale nebylo tomu tak zcela všude.⁸⁹ David Kosař jde dokonce ještě o něco dál, když předsedy krajských soudů v ČR označuje za „neviditelné pány české justice.“⁹⁰

⁸⁴ Srov např. Kulatý stůl k novele zákona o soudech a soudcích: Podkladový materiál. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2018, str. 11.

⁸⁵ Na netransparentnost výběru nových soudců přitom poukazovala i Soudcovská unie ČR. Srov. např. ZEMANOVÁ, Daniela. Nahodilost jako pravidlo při výběru soudců? *Epravo.cz* [online]. Praha: Epravo.cz, 2013 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/aktualne/nahodilost-jako-pravidlo-pri-vyberu-soudcu-89565.html>.

⁸⁶ Evropská síť rad pro justici (European Network of Councils for the Judiciary – ENCJ) v červnu roku 2017 zveřejnila výsledky průzkumu mezi evropskými soudy, který se týkal soudcovské nezávislosti. Výsledky pro ČR vykazují průměrné hodnoty. K výběru a jmenování soudců téměř pětina českých soudců uvedla, že dle jejich názoru byli soudci jmenováni na základě jiných faktorů, než jsou jejich schopnosti a zkušenosti. Napravení tohoto faktu bylo ostatně nejčastější odpověď na otázku, co by nejvíce přispělo k nezávislosti soudnictví. Srov. Independence, Accountability and Quality of the Judiciary: Performance Indicators 2017 [online]. Paris, 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Paris/encj_report_ia_ga_adopted_ga_12_6.pdf. ENCJ Report 2016-2017. ENCJ, str. 140-141.

⁸⁷ Judicial Selection, Lay Participation, and Judicial Culture in the Czech Republic: A Study in a Central European (Non)Transformation (College of Europe, Research Paper in Law 3/2014, dostupné např. na http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2526112).

⁸⁸ Praxe takových řízení však opět není zcela jednotná. Jak již bylo uvedeno, v obvodu Městského soudu v Praze byli soudci jmenováni převážně z řad asistentů soudců, popř. z jiné právní praxe, a to na základě výběrových řízení. V jiných krajích existovala dvojkolejnost asistentů soudců i justičních čekatelů, avšak soudci byli navrhováni ke jmenování převážně z řad justičních čekatelů (např. Krajský soud v Praze, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Ostravě.). Jinde existovala pozice tzv. seniorního asistenta soudce, na niž se mohli hlásit jen uchazeči, kteří již splňovali všechny podmínky pro jmenování soudcem (např. Krajský soud v Ústí nad Labem). Částečně srov. Jakým způsobem vybíráte soudce a soudní čekatele? *Soudce*. 2017, 19(7-8), str. 11-16.

⁸⁹ Judicial Selection, Lay Participation, and Judicial Culture in the Czech Republic: A Study in a Central European (Non)Transformation (College of Europe, Research Paper in Law 3/2014. Op. cit.

⁹⁰ Viz KOSAŘ, David a TEREZA PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce v přerodu: ponaučení z České republiky*. Op. cit., str. 390 a 408.

Netransparentnost systému výběru nových soudců tak zbytečně nabízí prostor pro nepotismus a politické či jiné tlaky.⁹¹

3. 3. Nedostatečné platové ohodnocení osob připravujících se na budoucí povolání soudce

Justice je dlouhodobě kritizována z důvodu podfinancování.⁹² To se týká zejména nedostatečných platů pomocného aparátu. Nízké platy jsou v porovnání s možnostmi soukromého sektoru velmi demotivující zejména pro nejnadanější osoby připravující se na budoucí funkci soudce. Asistentům soudců přísluší 13. platová třída.⁹³ Pro srovnání si můžeme uvést příklad hypotetického jedince např. z Prahy,⁹⁴ který je čerstvým absolventem právnické fakulty. Pokud by zvolil justiční dráhu, s nulovou předchozí praxí by dostal hrubý plat ve výši 25 230 Kč.⁹⁵ Jestliže by ale zvolil jiné právnické zaměstnání,⁹⁶ mohl by v červnu roku 2019 dosáhnout na průměrnou mzdu ve výši 47 919 Kč. Jeho plat tak bude v justici o 47 % nižší než průměr.⁹⁷ Řekněme, že by si náš hypotetický jedinec přesto vybral pozici asistenta soudce. Odpracoval by si povinnou tříletou praxi, díky níž by mohl složit odbornou justiční zkoušku. Ta jej opravňuje k výkonu dalších kvalifikovaných právnických povolání (např. k advokacii, ve státním zastupitelství, k činnosti exekutora, notářského kandidáta apod.). Se svojí praxí bude mít nyní hrubý plat jen o něco málo vyšší, konkrétně 27 180 Kč.⁹⁸ Pokud jde o vyhlídky takového jedince v jiných právnických povoláních, tak např. v advokacii⁹⁹ by to v červnu roku 2019 bylo v Praze průměrně 70 980 Kč. Platově jsou na tom tedy asistenti soudců už o celých o 61 % hůře než průměr.¹⁰⁰ Je třeba brát zřetel na to, že obvyklý absolvent odborné justiční

⁹¹ Samotní předsedové krajských soudů ovšem daný systém hájí s tím, že sami nejlépe asistenty ze svých soudů znají. Dokáží tak údajně díky monitorování jejich výkonů odhadnout, kdo se hodí pro soudcovskou funkci. Lze ovšem předpokládat, že ve skutečnosti budou znát max. jen ty, kteří působí přímo u krajských soudů. Nikoli pracovníky soudů okresních. Negativním faktorem může občas být také osobní náklonnost nebo antipatie, jež si lze často v mezilidské rovině vytvořit. Na základě toho může ve finále docházet k upřednostnění jiných než odborných rysů, což jistě není vhodné.

⁹² Srov. např. PASEKOVÁ, Eva. Nedůstojné platy administrativy soudů? *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2017, 31. 10. 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/10/nedustojne-platy-administrativy-soudu-nejhure-jsou-na-tom-zapisovatelky/>.

⁹³ Srov. díl 2.02 nařízení vlády č. 222/2010 Sb., ve spoj. s přílohou č. 2 nařízení vlády č. 341/2017 Sb. ve znění nařízení vlády č. 263/2018 Sb.

⁹⁴ Praha byla vybrána z důvodu výše životních nákladů. Tedy proto, že v daném regionu jsou v porovnání s některými ostatními částmi země následně vylíčené rozdíly pro justiční pracovníky nejcitelnější.

⁹⁵ Srov. přílohu č. 2 nařízení vlády č. 341/2017 Sb.

⁹⁶ V dané kategorii se jedná zejména o pozice v podnikovém sektoru.

⁹⁷ Údaje pramení z porovnání platů na www.platy.cz. Metodika srovnávače vychází z dat zadávaných reálnými osobami podle oboru, věku, pohlaví, délky praxe a regionu za účelem zjištění výše průměrných výdělků (typicky např. pro účely vyjednávání o mzdách s potenciálními zaměstnavateli). Jako modelový příklad byl zvolen 24letý muž z Prahy bez pracovních zkušeností.

⁹⁸ Srov. přílohu č. 2 nařízení vlády č. 341/2017 Sb.

⁹⁹ V daném odvětví je navíc třeba brát v úvahu i výrazně výhodnější zdanění, neboť advokát působící jako osoba samostatně výdělečně činná smí uplatnit min. 40% výdajový paušál podle ust. § 7 odst. 7 písm. d) zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ Údaje vycházejí z porovnání platů na www.platy.cz (metodiku srovnání viz v poznámce výše). Jako modelový příklad byl zvolen 27letý muž z Prahy s praxí 3-5 let.

zkoušky ještě nesplňuje podmínku věku pro jmenování soudcem podle ust. § 60 ZSS. Z takto uvedeného příkladu je patrné, že podobné nastavení musí přispívat k jednoznačnému efektu. Tím je fakt, že zejména mnoho asistentů soudců justici po vykonání odborné zkoušky opouští,¹⁰¹ neboť ta je není schopna kvůli nejasným vyhlídkám jmenovacího procesu a konkurenci lépe honorovaných pozic udržet.¹⁰² V důsledku toho by se nabízela otázka, zda v justici potom dlouhodobě nezůstávají většinou spíše jedinci, kteří by se v jiných povoláních zkrátka nedovedli uplatnit. Takový stav by totiž jistě nebyl žádoucí.¹⁰³ Lze jistě namítat, že v justici se nepracuje pro peníze, ale pro prestiž a službu veřejnosti.¹⁰⁴ Nicméně s rostoucím věkem vzrůstají i požadavky na životní úroveň a hmotné zajištění rodiny (viz dále). Současné lze polemizovat o tom, zda jsou pracovní pozice osob připravujících se pro budoucí výkon funkce soudce skutečně prestižní.

Jelikož se ovšem ve státním rozpočtu nenajde dostatek prostředků ani na odpovídající ohodnocení pracovníků ve školství nebo zdravotnictví, nelze v tomto ohledu bez vytváření deficitů zcela brzy předpokládat nápravu. Ve vztahu k předchozím i některým jiným oblastem se justice totiž bohužel jeví býti z pohledu veřejnosti, a potažmo i politiků, spíše na okraji společenského zájmu.

3. 4. Věková hranice 30 let jako předpoklad pro jmenování soudcem

ZSS původně obsahoval jako předpoklad pro jmenování soudcem dosažení 25 let věku.¹⁰⁵ Podmínka věku 30 let se do ZSS dostala prostřednictvím novely v podobě zák. č. 192/2003 Sb. Původní návrh však změnu v tomto smyslu vůbec neobsahoval. Zakomponován byl až teprve usnesením Ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny PČR o pozměňovacích návrzích ze dne 29. 4. 2003, konkrétně na návrh poslanců ODS.¹⁰⁶ Proto k danému ustanovení neexistuje ani důvodová zpráva. Z toho důvodu nemůžeme zjistit, jaký byl důvod pro přijetí takovéto

¹⁰¹ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), str. 195.

¹⁰² Srov. PASEKOVÁ, Eva a Petr DIMUN. Předseda KS v Praze Drápal: Úbytek pracovních sil na soudech je dramatický. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 26. 5. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/05/predseda-ks-v-praze-drapal-ubytek-pracovnich-sil-na-soudech-je-dramaticky/>. Rovněž autor byl osobně svědkem toho, že krátce po složení zkoušky skutečně všichni asistenti na jeho soudu odešli jinam (včetně jeho samotného). Jedinou výjimkou byla asi 40letá kolegyně, která již ve svém věku nechtěla začínat v jiném povolání.

¹⁰³ Studie potvrzující nebo vyvracející takovou domněnku však chybějí. Naproti tomu je třeba uvést, že v justici zůstává i řada zdatných jedinců zejména z důvodu zhlédnutí se v daném povolání a touhy stát se soudcem. Jejich poměr zastoupení však opět není znám.

¹⁰⁴ Kolik je vám let, pane soudce. *Česká advokátní komora* [online]. Praha: Česká advokátní komora [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=747>.

¹⁰⁵ Srov. znění ust. § 60 odst. 1 ZSS ve znění účinném do 1. 7. 2003. Jednalo se pravděpodobně o přibližný věk, kdy student absolvoval právnickou fakultu.

¹⁰⁶ Informace ke sněmovnímu tisku č. 299. Poslanecká sněmovna PČR [online]. Praha: Parlament ČR, 2003 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=299>.

změny. Vodítkem tak v tomto směru může být obecná rozprava k dané novele. Tehdejší poslanec Jiří Pospíšil k tomu prohlásil, že „*funkce soudce klade zvýšené nároky nejen na právní erudici a odborné znalosti soudce, ale též na jeho sociální vyzrálost a též na praktické zkušenosti*“.¹⁰⁷ Současně ale mimoděk připustil, že motivací pro přijetí této změny bylo i momentální dostatečné obsazení počtu soudcovských míst.¹⁰⁸ Tehdejší ministr spravedlnosti Pavel Rychetský s návrhem souhlasil, přičemž zmínil, že by bylo lze diskutovat ještě o dalším zvyšování této hranice.¹⁰⁹ Z výše uvedeného lze dovodit, že smyslem zvýšení požadovaného věku pro jmenování byl předpoklad, že s věkem uchazeče porostou přímou úměrou též jeho zkušenosti a odborné schopnosti. Prvotní závěr se tedy jevil jako dobře myšlený. Nicméně v praxi lze narážet zejména na úskalí, že taková domněnka nemusí být nutně pravidlem. Vyšší věk totiž není nezbytně zárukou, že je daná osoba již dostatečně vyzrálá. Vlastně ani není k dispozici žádná studie, jež by takové mínění potvrzovala.¹¹⁰ Naopak existuje celá řada jedinců, kteří jsou odborně, morálně a zkušenostně dostatečně na výši již v mladším věku.¹¹¹ Jakékoli zavádění potřebné věkové hranice je tak jen čistě ilustrativní, možná až přímo iluzorní,¹¹² a nelze na něj tedy nahlížet se samospasitelným očekáváním. Naopak můžeme dokonce vyslovit i smělou domněnku, zda v daném případě nedochází k bezdůvodné diskriminaci v přístupu k veřejným funkcím z důvodu věku.¹¹³ Nadto se lze zamyslet, nakolik skutečně musejí mít noví soudci pro řádný výkon své funkce dostatek životních zkušeností, jestliže povahou práce soudce v kontinentálním právním prostředí je dle slov francouzské právní exegeze býti spíše „ústý zákona“. Tím více to platí u soudů nižší instance, kam ostatně bývají nově jmenování soudci zpravidla přidělováni.¹¹⁴ Obsahem práce na okresních soudech bývají totiž z větší části věci jednoduššího charakteru.¹¹⁵ Je tedy proto možné se ptát, zda není

¹⁰⁷ Viz stenozáznam z obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016012.htm>.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Viz stenozáznam z obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016011.htm>.

¹¹⁰ Kolik je vám let, pane soudce. Op. cit.

¹¹¹ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR: komentář*. Op. cit., str. 195.

¹¹² Na tomto místě autor považuje za vhodné na okraj zmínit, že předpoklad dosažení věku alespoň 30 let již splňuje.

¹¹³ Srov. ust. čl. 21 odst. 4 ve spoj. s ust. čl. 3 odst. 1 Listiny.

¹¹⁴ Ust. § 67 odst. 1 ZSS.

¹¹⁵ Na civilním úseku tvoří podstatnou část věcí v senátech hlavně rutinnější záležitosti typu rozsudků pro uznání, pro zmeškání, usnesení o smírech, dále rozhodnutí v bagatelních věcech ve smyslu dle ust. § 202 odst. 2 o. s. ř., popř. věci s jednodušší právní i skutkovou stránkou. Na trestním úseku pak bývají podstatnou částí agendy věci, jež bývá možné rozhodnout rychle trestním příkazem, popř. případy s jednodušším dostatečně prokázaným skutkovým stavem. Nelze jistě zpochybnit, že se u soudu první instance objevují i složité věci. Je však zkrátka třeba podotknout, že podíl těch jednodušších je vyšší. Srov. též VOJTEK, Petr. Půjdou do justice jen velební

v daném případě veřejnost ovlivněna populární kulturou, zejména angloamerickou produkcí,¹¹⁶ pokud setrvává u představy, že by se soudci měli stávat jen starší lidé. Zde je však třeba důrazně podotknout, že soudci v angloamerickém právním prostředí plní zcela jinou úlohu nežli soudci kontinentální. Jejich úkolem je nejen právo vykládat, ale zejména tvořit. Soudci v daných zemích požívají velké úcty; jsou dokonce veřejně známými osobnostmi.¹¹⁷ Je proto logické, že soudcovský post je v zemích dané kultury vrcholem kariéry. Proto je obvyklé v tamních právních řádech stanovení podmínky potřebného věku pro výkon funkce.¹¹⁸ V kontinentální sféře to však zcela běžné není. ČR se tak po novele prostřednictvím zmíněného zák. č. 192/2003 Sb. řadí spíše k výjimkám. Z těchto důvodů se lze domnívat, že byl mylný i předpoklad zákonodárce, že zvýšení věkové hranice „*posune [Českou republiku] směrem k zahraničním právním úpravám, zvláště pak zahraničním právním úpravám charakteristickým pro právní státy, které mají dlouholetou právní tradici a kde funkce soudce patří k nejprestižnějším právnickým povoláním.*“¹¹⁹ Naopak je možné mít za to, že se jednalo o unáhlený, nepromyšlený a nesystémový krok, který české justici způsobuje spíše problémy než užitek. Předně totiž nebylo vůbec domyšleno, jak naložit s justičními čekateli či asistenty soudců, kteří složili odbornou justiční zkoušku, ale stále nedosáhli potřebného věku.¹²⁰ Tehdejší ministr spravedlnosti Pavel Rychetský během projednávání návrhu vyslovil ideu, že by takoví pracovníci mohli přecházet do státního zastupitelství, popř. by mohli vykonávat funkci přísedících.¹²¹ K realizaci však nedošlo. Faktem ovšem je, že vzniklé vakuum vede justiční pracovníky ve značné míře opět jediné k opouštění justice. Po dostatečném etablování v jiném oboru navíc obvykle nemají zájem o návrat zpět.¹²² Představa (nejspíše žádoucího) stavu, kdy

kmeti? *Právní prostor* [online]. 2018, 23. 7. 2018 [cit. 2019-06-17]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/postrehy-petra-vojtka/pujdou-do-justice-jen-velebni-kmeti>.

¹¹⁶ Tomuto předpokladu by mohl ostatně nahrávat i fakt, že spousta lidí žije v tuze mylném domnění, že čeští soudci používají při ústních jednáních kladívko.

¹¹⁷ Naproti tomu v ČR neznají např. celé složení Ústavní soudu občas ani osoby s právnickým vzděláním, natož pak laici.

¹¹⁸ Např. v Anglii existuje stejně jako v ČR věková hranice 30 let. Mimo výše uvedeného je však ještě třeba doplnit, že v této zemi není zaveden systém pozic, jež by sloužily k přípravě uchazečů o budoucí výkon funkce soudce, což je opět typické spíše pro země s kontinentální právní kulturou. Soudci se v Anglii často rekrutují z řad zkušených advokátů.

¹¹⁹ Viz stenozáznam z přednesu poslance Jiřího Pospíšila během obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016012.htm>.

¹²⁰ Jestliže právník obvykle absolvuje fakultu ve zhruba 24 letech, pak bude po tříleté potřebné praxi a vykonání odborné zkoušky zhruba ještě tři roky prakticky bezprizorní. Systém spíše naopak paradoxně zvýhodňuje jedince, kteří nejčastěji z důvodu horšího prospěchu dokončují studium později než v řádném termínu.

¹²¹ Viz stenozáznam z obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016011.htm>.

¹²² GRYGAR, Jiří. Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR: komentář. Op. cit., str. 195.

by do justice mířili např. ti nejlepší advokáti, notáři apod., kteří dosahují nezřídka kdy daleko vyšších výdělků, než jaké jsou dostupné v justici, je totiž dosti nereálná.¹²³

Je třeba ještě zdůraznit fakt, že zvýšení věkové hranice je extrémně diskriminující pro ženy. Věk okolo 30 let je totiž dobou, kdy lidé zakládají rodiny a žijí v rodinném svazku, popř. něco takového alespoň plánují. To přináší zvýšené požadavky na životní úroveň a platové podmínky.¹²⁴ Jak již bylo ovšem popsáno výše, toho se podobným pracovníkům do jmenování soudcem nedostává. Mnoho žen tak odkládá početí potomků na dobu po jmenování soudkyní. Současně se s odchodem na mateřskou dovolenou mohou zdráhat z toho důvodu, že by v takovém případě nebyly ke jmenování vůbec navrženy.¹²⁵ Častým efektem tak je, že ženy odcházejí na mateřskou dovolenou až v době zhruba těsně po jmenování. S ohledem na to, že ženy mívají průměrně dva potomky, tak se o poznání více prodlužuje i doba jejich nepřítomnosti. Z hlediska správy soudnictví tím dochází k negativním dopadům na rovnoměrnost vytížení jednotlivých soudů i délku řízení. Za soudkyni na rodičovské dovolené totiž není možné jmenovat náhradu.¹²⁶ Soudcovské místo je sice obsazeno, funkce však není vykonávána. V úvahu je nutno vzít i fakt, že si soudkyně po návratu z rodičovské dovolené musejí své znalosti mnohdy obnovit, neboť po dobu, kdy funkci nevykonávaly, mohly mnoho věcí zapomenout, přičemž došlo jistě i k mnohým změnám právní úpravy.¹²⁷

4. Reakce Ministerstva spravedlnosti na daný stav

Se záměrem řešit některé problémy justice podniklo Ministerstvo spravedlnosti řadu kroků. Jednak nahradilo vyhlášku č. 303/2002 Sb. novým předpisem stejné právní síly č. 382/2017 Sb.¹²⁸ Ministr Robert Pelikán ale hlavně v závěru roku 2017 vydal instrukci č. 7/2017.¹²⁹ Relativně nedávno byl navíc zveřejněn návrh novely ZSS.¹³⁰

¹²³ Kolik je vám let, pane soudce. Op. cit.; VOJTEK, Petr. Půjdou do justice jen velební kmeti? Op. cit.

¹²⁴ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR: komentář*. Op. cit., str. 195.

¹²⁵ Ibid., str. 195-196.

¹²⁶ Ibid., str. 196.

¹²⁷ Ibid., str. 195-196.

¹²⁸ Hlavní změnou podle nové vyhlášky je, že justiční čekatelé by nově měli být vybíráni centrálně na základě písemného testu, a teprve posléze by měli projít pohovorem u konkrétních zvolených soudů.

¹²⁹ Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017 ze dne 23. 11. 2017, č. j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce (dále jen „instrukce č. 7/2017“).

¹³⁰ Podle neoficiálních kuloárních informací však byla motivací pro celou změnu systému zejména nespokojenost s odbornou úrovní stávajících soudců, jež však nelze z funkce odvolat (srov. ust. čl. 82 odst. 2 Ústavy). Tento domnělý nedostatek měl být proto řešen jejich pečlivějším a náročnějším výběrem.

4. 1. Instrukce č. 7/2017

Ministerstvo se tak prostřednictvím této instrukce pokusilo o vymezení neurčitých právních pojmů v ust. § 60 odst. 1 ZSS „zkušenosti a morální vlastnosti“ a „řádný výkon funkce“,¹³¹ jež patří mezi předpoklady pro jmenování soudcem. Ministerstvu nelze upřít snahu o nápravu některých úskalí české justice. Jednak je to záměr sjednotit pozice sloužící k přípravě pro budoucí funkci soudce. Přestože to do té doby ještě nebylo nikde zákonně zakotveno, situace napovídala tomu, že by se postupně mělo upouštět od systému asistentů soudců, které by měli opět nahradit justiční čekatelé. Dalším pozitivem byl pokus o transparentní výběr nových soudců. Dosavadní široká kreační pravomoc předsedů krajských soudů měla být v tomto ohledu oslabena, když instrukce č. 7/2017 nově počítala s výběrem soudců prostřednictvím centrálního výběrového řízení. Velkým negativem byl však bohužel způsob provedení takového výběru. Soudci se měli totiž rekrutovat z tzv. „justičních kandidátů“. Ti měli nejprve projít zmiňovaným centrálním výběrem. Do toho se mohli přihlásit všichni uchazeči, kteří již splňovali předpoklady pro jmenování soudcem podle ust. § 60 ZSS, avšak s výjimkou podmínky dosažení věku 30 let.¹³² Uchazeči se měli postupně podrobit písemnému testu v podobě série případových studií,¹³³ psychologicko-diagnostickému vyšetření¹³⁴ a ústnímu pohovoru před speciální komisí, jejíž členové měli být jmenováni ministrem spravedlnosti.¹³⁵ Nástroj, který však lze s ohledem na výše uvedené považovat za velký krok zpět, bylo faktické prodlužování potřebné praxe pro jmenování soudcem. Ust. § 27 instrukce č. 7/2017 totiž stanoví, že justiční kandidáti se mají věnovat další přípravě v délce 6 měsíců, 1 roku, či 2 let.¹³⁶ Součástí této praxe je i stáž u krajského soudu.¹³⁷ Na jejím konci mají uchazeči absolvovat simulované soudní jednání, aby se ověřilo, zda zvládají takové jednání vést.¹³⁸ To je opět hodnoceno komisí.¹³⁹ Poté měl podávat předseda krajského soudu podnět ministru spravedlnosti ke jmenování uchazeče soudcem. Ministr měl podnět posoudit, a pak případně předložit návrh na jmenování kandidáta soudcem prezidentu republiky. Důvodem vydání instrukce byl podle všeho právě fakt, že po složení justiční zkoušky existuje časové vakuum, než uchazeč o soudcovskou funkci dosáhne potřebného věku podle ust. § 60 odst. 1

¹³¹ Srov. ust. odst. 3 preambule instrukce č. 7/2017.

¹³² Ust. § 4 a násl. instrukce č. 7/2017.

¹³³ Ust. § 6 a násl. instrukce č. 7/2017.

¹³⁴ Ust. § 15 a násl. instrukce č. 7/2017.

¹³⁵ Ust. § 18 a násl. instrukce č. 7/2017.

¹³⁶ Ta závisí na předchozí soudní praxi uchazeče. Srov. ust. §§ 27 a 38 instrukce č. 7/2017.

¹³⁷ Ust. § 30 instrukce č. 7/2017.

¹³⁸ Ust. § 26 a násl. instrukce č. 7/2017.

¹³⁹ Ust. § 29 instrukce č. 7/2017.

ZSS, a proto je nutné tuto prodlevu nějak zaplnit.¹⁴⁰ Jedná se však bohužel o zásadní nepochopení podstaty problému a pokus o řešení, jež přinese spíše více škody než užitku. Skutečným problémem bylo totiž zvýšení věkové hranice, jak bylo uvedeno výše. Jestliže vyhlídky v justici byly již nyní dosti nepříznivé, pak zavádění dalších předpokladů tento stav nezlepší. V případě žen se jedná o ještě větší prohloubení diskriminace. Vše povede jedině k poklesu zájmu nejlepších jedinců o práci v justici.¹⁴¹

Dalším argumentem pro přijetí instrukce bylo tvrzení, že dosavadní systém asistentů soudců nepředstavuje dostatečnou přípravu pro budoucí výkon funkce soudce, a že je tedy nutné praxi prodloužit o určitou návstavbu, během níž si kandidát dostatečně osvojí specifika soudcovské práce. S ohledem na praktickou neodvolatelnost soudců je totiž zapotřebí zajistit, aby soudci byli dostatečně odborně způsobilí. Na tomto místě je však možné se opět domnívat, že se jedná o nevystižení skutečné podstaty problému. Jak bylo výše již několikrát uvedeno, přípravná praxe justičních čekatelů a asistentů soudců trvá tři roky. Jedná se skutečně o dostatečně dlouhou dobu, během níž si kvalitní uchazeč vše potřebné dávno osvojí, je-li správně veden.¹⁴² Pakliže není příprava považována za dostatečnou, pak má spíše smysl se ptát, proč nejsou hledány příčiny raději v její kvalitě. Potom by skutečně nebyl důvod potřebnou praxi zbytečně prodlužovat, když navíc není nijak garantováno, že kandidát nebude v přípravné době podle ust. § 27 instrukce č. 7/2017 vykonávat úplně stejnou práci, jako doposud. Na prodlužování povinné praxe by tak vlastně bylo možné nazírat i jako na snahu o udržení levné pracovní síly v justici.¹⁴³

¹⁴⁰ Ministerstvo v tomto případě zcela opomíjí další proměnné, které je třeba brát v potaz. Mimo touhy některých kandidátů zakládat rodiny, přičemž rodičovská dovolená se jim do praxe nezapočítává, je to i fakt, že někteří pracovníci přicházejí do justice na přípravné pozice z jiných právnických povolání v o něco pozdějším věku. Nutnost absolvování delší praxe tak jejich jmenování oddaluje třeba i výrazně po 30. roku, což je silně demotivující. Další adepti by v mezidobě rádi využili možnost dalšího, třeba i zahraničního studia postgraduálního charakteru. To je jistě jedině žádoucí. Překážka v podobně delší praxe to však velmi komplikuje.

¹⁴¹ Již po vydání instrukce č. 7/2017 bylo možné vysledovat takřka enormní úbytek zájmu o přípravné pozice v justici, zvláště ty asistentské. Srov. PASEKOVÁ, Eva a Petr DIMUN. Předseda KS v Praze Drápal: Úbytek pracovních sil na soudech je dramatický. Op. cit. Nedostatek zájemců o dané pozice se přitom projevoval i těsně před vydáním instrukce č. 7/2017. Srov. ŠTEFAN, Václav. Soudcům chybí asistenti. I to je jeden z důvodů, proč se některá řízení protahují. *IROZHLAS* [online]. 2016, 20. 8. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soudcum-chybi-asistenti-i-to-je-jeden-z-duvodu-proc-se-nektera-rizeni-protahuji_201608200600_mtaborska.

¹⁴² Dokonce lze vyslovit i názor, že je v tomto ohledu přípravná praxe až příliš dlouhá.

¹⁴³ Z řad soudců zaznívá ještě jeden argument, proč by se měla zavádět určitá přípravná doba. Je jím tvrzení, že osoby jmenované soudcem z jiné právní praxe často nikdy předtím se soudním prostředím nepřišly do styku. Proto by měla existovat nějaká příprava, během níž si specifika vnitřního fungování soudů osvojí. Srov. např. PASEKOVÁ, Eva. O Bílé knize justice debatují i na okresních soudech. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2016, 29. 2. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/o-bile-knize-justice-debatuji-i-na-okresnich-soudech/>. Lze se ovšem domnívat, že taková specifika si je možné osvojit během prvních několika pár týdnů až měsíců. Rozhodně se k tomu nevyžadují celé dva roky. Navíc představa, že by např. kvalitní advokát přišel vykonávat práci justičního kandidáta, za což by mu náležela odměna v 13. platové třídě, se takřka nestřetává s realitou. Situace by tedy pouze ztížila vzájemnou prostupnost napříč právnickými profesemi,

Instrukce č. 7/2017 však byla prakticky ihned po svém vydání podrobena poměrně ostré kritice z řad soudní i jiné odborné veřejnosti.¹⁴⁴ Zejména pak z důvodu její domnělé protiústavnosti pro rozpor s ust. čl. 93 odst. 2 Ústavy. Jak bylo již výše uvedeno, předpoklady a postup jmenování soudců mají být stanoveny zákonem, a nikoli podzákonným právním předpisem.¹⁴⁵ Z formálního hlediska by se mohlo zdát, že závazné stanovení správního uvážení při výkladu neurčitých právních pojmů prostřednictvím instrukce podřízeným subjektům, jakými předsedové soudů ve vztahu k Ministerstvu spravedlnosti co do státní správy soudů jsou, je celkem běžným jevem ve veřejné správě. Z materiálního hlediska se však můžeme ptát, zda náhodou nedochází k nepřipustnému rozšiřování podmínek pro jmenování, které jinak ZSS stanovuje. Jistě není žádoucí, aby mohl výběr nových soudců prostou změnou instrukce nadále snadno ovlivňovat kterýkoli ministr spravedlnosti, a to třeba jen podle momentální politické potřeby. Z toho důvodu lze o protiústavnosti instrukce skutečně uvažovat. Proto sílí hlasy, aby natolik závažná problematika, jakou je právě výběr soudců, byla řešena zákonem.¹⁴⁶ Kvůli tomu nejspíše došlo k odložení účinnosti instrukce č. 7/2017 o šest jmenovacích etap.¹⁴⁷

4. 2. Mezidobí po odkladu účinnosti instrukce č. 7/2017

Ministerstvo hodlalo do doby odkladu účinnosti instrukce č. 7/2017 zanést jí odpovídající změny do novely ZSS (viz dále). V mezičase mají být soudci vybíráni ke jmenování na základě transparentního výběrového řízení centrálně v součinnosti s Justiční akademií. Uchazeči splňující podmínky podle ust. § 60 zákona se tak zatím mohou do těchto řízení přihlašovat. Ta vyhláší předsedové krajských soudů vždy pro své obvody. Uchazeči musejí vyplnit přihlášku a doložit požadované dokumenty, potvrzující splnění podmínek podle ust. § 60 zákona. Následně se v prostorách Justiční akademie podrobí písemnému testu v elektronické podobě.

kteřá může být přínosná. Navíc by za takových podmínek z těchto řad pravděpodobně nepřilákala skutečně kvalitní adepty.

¹⁴⁴ PASEKOVÁ, Eva. NSS: Měnit způsob výběru budoucích soudců formou instrukce je v rozporu s Ústavou. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2017, 28. 8. 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/08/nss-menit-zpusob-vyberu-budoucich-soudcu-formou-instrukce-rozporu-ustavou/>.

¹⁴⁵ Může se tedy jednat o nedovolenou terciární normotvorbu. Současně lze navíc podotknout, že instrukce ministra není vůbec právním předpisem, ale pouze předpisem vnitřním. To celou situaci ještě více umocňuje.

¹⁴⁶ Srov. např. Nová ministryně musí vyřešit model výběru soudců, shodují se zástupci justice. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 29. 6. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/06/nova-ministryne-musi-vyresit-model-vyberu-soudcu-shoduji-se-zastupci-justice/>.

¹⁴⁷ Srov. instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 9/2018 ze dne 19. 9. 2018, č. j. 419/2018-LO-SP, kterou se mění instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017, č. j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, ze dne 23. 11. 2017. Je však třeba zmínit, že hlavním motivem byla spíše obava předsedů soudů o zajištění plynulého přísunu nových soudců, kteří jsou zapotřebí. V režimu účinnosti ust. § 27 instrukce č. 7/2017 by totiž hrozilo, že by až po dva roky nebylo z koho vybírat. Všichni kandidáti by totiž museli nejprve absolvovat požadovanou přípravnou dobu. Přestože se instrukce č. 7/2017 může jevit jako „mrtvý“ text, z osobní schůzky na Ministerstvu spravedlnosti vyplynulo, že stále funguje jako jakási pojistka pro případ, že by se nepodařilo přijmout potřebnou úpravu ve formě zákona.

Úspěšní uchazeči postupují do dalšího kola. V něm projdou ústním pohovorem před komisí složenou ze soudců, kterou jmenuje předseda příslušného krajského soudu. Nakonec se uchazeči podrobí psychologicko-diagnostickému vyšetření.¹⁴⁸ Předseda krajského soudu pak předkládá ministru spravedlnosti podnět k návrhu na jmenování kandidátů podle počtu obsazovaných míst a jejich pořadí ve výběrovém řízení.

4. 3. Návrh novely ZSS

Zhruba v polovině dubna 2019 pak Ministerstvo spravedlnosti poslalo do připomínkového řízení návrh novely ZSS,¹⁴⁹ která má mj. výběr nových soudců řešit. Do textu návrhu bylo oproti instrukci č. 7/2017 zvoleno jakési kompromisní řešení. Justiční čekatelé by se měli napříště zcela zrušit, přičemž zůstanou pouze asistenti soudců. Po tříleté praxi budou moci asistenti skládat justiční zkoušku. Před ucházením se o jmenování soudcem však budou muset ještě projít výběrovým řízením na novou pozici tzv. „justičního kandidáta“. V té musejí působit alespoň jeden rok. Až teprve potom se mohou účastnit dalšího výběrového řízení¹⁵⁰ – nyní již konečně na soudcovské pozice. Toto výběrové řízení má vyhlašovat ministr spravedlnosti centrálně, přičemž má sestávat z několika kol, nevyjímaje písemný test, psychologicko-diagnostické vyšetření a pohovor před komisí. Vzájemná propustnost profesí má být zachována, nicméně ztížena. Kandidátskou pozicí nemusejí procházet pouze uchazeči z jiné právní praxe s nejméně desetiletými zkušenostmi.¹⁵¹ V případě úředníků se má jednat

¹⁴⁸ Na tomto místě je možné se konečně krátce vyjádřit také k psychologicko-diagnostickým vyšetřením. Psychotesty byly často obhajovány jako nástroj ke zjištění osobnostních předpokladů jedince pro funkci soudce. Dokonce i psychologové ovšem míní, že úplné zmapování osobnosti člověka vyžaduje test neúměrně náročnější než ten, který může být prováděn v rámci přijímacího řízení na soudce. Současně závisí i na interpretaci výsledků. Odpovídají jen momentálnímu stavu. Nic nevypovídají o tom, jaký bude mít jedinec profil např. za 5, 10 nebo 20 let. V praxi byly testy dokonce považovány za frustrující a ponižující – k tomu srov. např. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce*. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. O konkrétních zkušenostech s psychotesty viz např. BÍLÝ, Martin. *Psychojustice. Jiné právo* [online]. 2010, 10. 1. 2010 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2010/01/martin-bily-psychojustice.html>. Kritizována byla taktéž nemožnost podat proti výsledku vyšetření opravný prostředek. Z těchto důvodů je možné debatovat o tom, zda není vhodnější koncept podobných vyšetření raději opustit. Přinejmenším by to přineslo alespoň úsporu ve státním rozpočtu.

¹⁴⁹ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R&fbclid=IwAR08EMdf9Y3OIW987JcVUpVxYODawnvwVjEqbj_xJ5fvY4os81NJYAfCN74 (dále jen „návrh novely ZSS“).

¹⁵⁰ Ze značně nepochopitelných důvodů se platnost absolvování min. roční kandidátské praxe omezuje na 5 let, dokdy musí kandidát úspěšně projít výběrovým řízením na soudce. Taková restrikce je v rozporu se zásadou právní jistoty, a potažmo do jisté míry i jakési ochrany nabytých práv. Absolvování praxe, která je povinná, totiž uplynutím daného časového úseku přichází vniveč.

¹⁵¹ Ust. § 117 odst. 2 písm. a) návrhu novely ZSS.

o zkušenosti patnáctileté.¹⁵² Úředníci musejí nadto zaplatit ještě poplatek ve výši 5 000 Kč.¹⁵³ Výběrovým řízením na soudce však procházejí všichni uchazeči. Dále pokračuje jmenovací proces klasicky přes ministra spravedlnosti, vládu a prezidenta republiky.¹⁵⁴

Daný návrh však kromě možná zbytečného prodlužování potřebné praxe a zavedení dvou výběrových řízení¹⁵⁵ opět obsahuje poněkud nedomyšlený nedostatek.¹⁵⁶ Jestliže jedinec běžně absolvuje právnickou fakultu ve 24 letech, bude následně působit tři roky jako asistent soudce. Tedy do svých 27 let. Po dobu jednoho roku pak bude muset procházet pozicí justičního kandidáta. Pracovní poměr justičního kandidáta se přitom podle návrhu uzavírá na dobu určitou v délce 14 měsíců.¹⁵⁷ V 28 letech se však při zachování věkové hranice 30 let pro jmenování ještě nemůže ucházet o funkci soudce. Znamená to tedy, že takový právník bude ještě zhruba dva roky bezprizorní. Zdá se, že po absolvování této praxe musí zamířit jinam.¹⁵⁸ Do výběrového řízení se navíc smějí přihlásit jen do pěti let od absolvování praxe justičního kandidáta,¹⁵⁹ jak již bylo zmíněno. Tato doba se přitom ještě zkracuje o časový úsek, než dovrší 30 let věku. Návrhu lze tedy v tomto ohledu jistě vytýkat, že zavádí až neúnosnou míru nejistoty z pohledu zájemců o kariéru v justici.

¹⁵² Ust. § 117 odst. 2 písm. b) návrhu novely ZSS. Jedná se pravděpodobně o prosazení požadavku správního soudnictví, jež může snáze využít odborníky z oboru.

¹⁵³ Podle důvodové zprávy se jedná o určitou překážku, která má zabránit nahodilému zkoušení úředníků o vstup do justice. Srov. důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R&fbclid=IwAR08EMdf9Y3OIW987JcVUpVxYODawnvwVjEqbj_xJ5fvY4os81NJYAfCN74 (dále jen „důvodová zpráva k návrhu novely ZSS“).

¹⁵⁴ Srov. návrh novely ZSS.

¹⁵⁵ S ohledem na počet zájemců o soudcovskou funkci a reálnou nabídku těchto pozic je zavedení nějakého výběrového řízení rozumným a žádoucím krokem. Nicméně lze se přitom ptát, zda je třeba výběr kandidátů dublovat, tedy přicházet hned se dvěma výběrovými řízeními, když by dostačující mohlo být řízení jediné. Příliš složitý a náročný model výběru soudců by totiž v konečném důsledku vedl opět jen k demotivaci zdatných uchazečů (nezapomínejme navíc na fakt, že je třeba být předtím přijat k výkonu funkce asistenta soudce a absolvovat poměrně náročnou justiční zkoušku).

¹⁵⁶ Mimo níže uvedených důvodů je návrh novely ZSS kritizován i odborníky z praxe – např. předsedy krajských soudů. Srov. PASEKOVÁ, Eva. Kolegium předsedů odmítlo novelu zákona o soudech a soudcích jako celek. *Česká justice* [online]. Praha: Media network, 2019, 16. 5. 2019 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.ceska-justice.cz/2019/05/kolegium-predsedu-odmitlo-novelu-zakona-soudech-soudcich-jako-celek/?fbclid=IwAR36xcATMXUED76TykUXrLAICjeCq42VKz7plawvfN_W7zDDmyY8O-Rbe2g.

¹⁵⁷ Ust. § 114 návrhu novely ZSS.

¹⁵⁸ Důvodová zpráva k návrhu novely ZSS přitom tuto mezeru nijak neodůvodňuje, ba se o ní vůbec nezmiňuje. Pokud snad má být záměrem takového opatření motivace justičních kandidátů, aby získávali zkušenosti i v jiné právní praxi, pak narážíme opět na úskalí, že z jiné právní praxe se kvalitní jedinci příliš často nevracejí. Justice by o ně tedy mohla zbytečně přijít. Navíc neexistuje žádná studie, potvrzující vhodnost nezbytného vnosu zkušenosti z jiné právní praxe do justice. Srov. VÁVRA, Libor. Bílá kniha, kapitola I., O soudcích – Část prvá. Op. cit.

¹⁵⁹ Ust. § 117 odst. 1 návrhu novely ZSS.

5. Závěr

Na místo závěru je vhodné s ohledem na výše uvedené problémy navrhnout doporučení možných řešení. Nejcitelnějším nedostatkem pro pracovníky na přípravných pozicích je pravděpodobně nízké platové ohodnocení. Jelikož jsou ovšem možnosti státního rozpočtu skutečně omezené, není tento problém v nynější době pravděpodobně zcela uspokojivě řešitelný.

Justice potřebuje především zajistit férový, transparentní, nejlépe centrální výběr nových soudců tak, aby byla nastavena jasná kritéria, jejichž splněním bude možné dosáhnout jmenování soudcem. Je zkrátka třeba pracovníkům připravujícím se na budoucí výkon funkce soudce nabídnout nadějnější vyhlídky, než jaké mají doposud. Výběrové řízení, jež bude sestávat hlavně z písemného,¹⁶⁰ náročného testu, jenž bude nejlépe cílit na skutečná specifika soudcovské práce¹⁶¹ jasně ukáže všem uchazečům, na čem jsou. Na jednu stranu dopomůže k výběru skutečně těch nejlepších adeptů, což by měl být primární cíl. Na stranu druhou nasměruje méně kvalitní zájemce k tomu, aby svoji budoucnost plánovali jiným směrem. Pokud jde o způsob výběru nových soudců, je možné vyslovit domněnku, že jako velmi dobře fungující by se mohl paradoxně osvědčit současný model, tedy centrální výběrová řízení prováděná v mezidobí odkladu účinnosti instrukce 7/2017. Tento model by tak mohl být ponechán a zakotven do zákonné úpravy namísto systému sledovaného zmiňovaným návrhem novely ZSS. Ke zvážení je případné opuštění praxe psychologicko-diagnostických vyšetření. Nejedná se totiž o záruku, že se soudce v konečném důsledku v praxi skutečně osvědčí.¹⁶² V takovém případě je třeba se ptát, k čemu dané vyšetření vlastně ve skutečnosti slouží.¹⁶³ Velmi kriticky je třeba vyjádřit se také k zařazení tohoto stádia až v podstatě na samý konec celého procesu výběru soudců, tedy až do výběrového řízení na funkci soudce.¹⁶⁴ Pro uchazeče totiž patrně nemá smysl absolvovat dlouhou a náročnou praxi, aby potom na samém závěru zjistil, že se pro funkci soudce na základě psychologicko-diagnostického vyšetření údajně nehodí. Stejně tak ani pro justici samotnou nemá význam na takového kandidáta vynakládat prostředky. Pokud návrh novely ZSS počítá s víceúrovňovým výběrem, pak je vhodnější

¹⁶⁰ Z důvodu zajištění dostatečné objektivity a přezkoumatelnosti.

¹⁶¹ V tomto ohledu se případové studie jeví být dobrým řešením.

¹⁶² Jako podklad tohoto tvrzení může sloužit rozhodovací praxe v kárných řízeních vůči soudcům, kteří sice byli psychologicko-diagnostickým vyšetřením k výkonu soudcovské funkce doporučení, avšak tu potom v reálu podle všeho nezvládali. Srov. např. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 11 Kss 10/2010 nebo rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 13 Kss 7/2011.

¹⁶³ Jinými slovy, pokud psychologicko-diagnostické vyšetření v praxi negeneruje výsledky, jež od něho očekáváme, pak nejspíše postrádá smysl a je tedy zbytečnou překážkou pro vstup do justice.

¹⁶⁴ Ust. § 116 odst. 2 návrhu novely ZSS.

psychologicko-diagnostické vyšetření zařadit již do dřívějších stádií, jestliže bychom jej chtěli zachovat.

Dále je zapotřebí sjednotit přípravné pozice. Stav, kdy existují jakési vícerychlostní přípravné služby, není vhodný. Je tedy možné na jednu stranu sjednotit justiční čekatele a asistenty soudců v jednu pozici.¹⁶⁵ Obsah přípravné služby může být ještě předmětem diskuse, nicméně ten je beztak stanovován pružně podzákonným předpisem. Za vhodné opatření lze dále považovat zrušení principu v ust. § 117 odst. 1 až 3 ZSS, neboť z vyšších soudních úředníků by spíše neměli být soudci vybíráni. Vzájemnou prostupnost z tzv. jiné právní praxe však lze z důvodu možného obohacení justice o nové kvalitní lidské zdroje ponechat.¹⁶⁶

Zejména by nemělo docházet k žádnému prodlužování stávající potřebné přípravné praxe a zavádění příliš složitých vícestupňových výběrových řízení. Taková opatření jsou nejen silně demotivující, ale přinášejí více škod než užitku dokonce i společnosti jako celku. Jejím zájmem je totiž vybírat ty co možná nejlepší soudce. Tato esej však představila úvahy, kvůli nimž se tak spíše dít nebude.

Za úvahu stojí i změna ust. § 60 odst. 1 ZSS do té míry, aby byl potřebný věk pro jmenování soudcem buď znovu navrácen na původních 25 let, nebo zcela vypuštěn.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Z důvodu poněkud zavádějícím způsobem znějícího názvu „asistent soudce“ je vhodnější přidržet se spíše zastřešujícího pojmu „justiční čekatel“, anebo pojmenovat funkci nějak vhodně jinak – např. „soudní koncipient“, popř. se vrátit k historickému pojmu „soudní auskultant“.

¹⁶⁶ Bývalá soudkyně Ústavního soudu Ivana Janů navíc zastávala názor, že justice by měla být otevřenou soustavou, neboť tak malá země jako ČR si nemůže dovolit nelogické zužování prostředí, z něhož se mají soudci rekrutovat. Srov. její odlišné stanovisko k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 6. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06.

¹⁶⁷ Autor si je vědom toho, že se v odborné, politické a jiné diskusi jedná o názor spíše menšinový. Z výše uvedených důvodů se však i přesto domnívá, že zvýšení věkové hranice je spíše paradoxně původcem mnoha problémů v justici, než garancí zkušenějších a odbornějších soudců.

Seznam použité literatury

Monografie

1. GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN: 978-80-7598-162-2.
2. KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině – 1. díl*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN: 978-80-7380-140-3.
3. KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2015. Beckovy komentáře, ISBN: 978-80-7400-292-2.
4. KOSAŘ, David a Tereza PAPOUŠKOVÁ. *Kárná odpovědnost soudce v přerodu: ponaučení z České republiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN: 978-80-7552-816-2.
5. PAVLÍČEK, Václav a Jiří HŘEBEJK. *Ústava a ústavní řád České republiky: komentář*. 2. dopl. a podst. rozš. vyd. Praha: Linde, 1998. Zákony s poznámkami (Linde), ISBN: 80-7201-110-3.
6. PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 2., podstatně rozš. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnícké učebnice, ISBN: 978-80-7201-694-5.
7. SLÁDEČEK, V.: *Prezident republiky a soudní moc*. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Postavení prezidenta v ústavním systému České republiky*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2008, ISBN: 978-80-210-4520-0.
8. SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007. Beckova edice komentované zákony, ISBN: 978-80-7400-590.
9. ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce*. In: ŠIMÍČEK, Vojtěch, ed. *Role nejvyšších soudů v evropských ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4262-9.

Časopisecké články

1. Jakým způsobem vybíráte soudce a soudní čekatele? *Soudce*. 2017, **19**(7-8), str. 11-16. ISSN 1211-5347.
2. KRAMER, Jaroslav. Co trápí českou justici? *Právní rádce*. 2018, **26**(3), str. 6. ISSN 1210-4817.
3. LANGER, Petr. Ještě jednou k problematice jmenování soudců, tentokrát ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu. *Právní rozhledy*. 2006, **14**(13), str. 485. ISSN 1210-6410.

4. LANGER, Petr. Nad jedním správním rozhodnutím Městského soudu v Praze. *Právní rozhledy*. 2005, **13**(20), str. 755, ISSN: 1210-6410.
5. WINTR, Jan. Smí prezident republiky nejmenovat způsobilého kandidáta soudcem? *Jurisprudence*. 2008, **17**(6), str. 39-45, ISSN: 1802-3843.

Elektronické zdroje

1. BAXA, Josef. *Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud – zveřejnění pravidel* [online]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=382>.
2. BÍLÝ, Martin. Psychojustice. *Jiné právo* [online]. 2010, 10. 1. 2010 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2010/01/martin-bily-psychojustice.html>.
3. Doporučení Benátské komise ve Zprávě o nezávislosti justičního systému, studie č. 494/2008 [online]. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-e).
4. DROBIŠ, Zbyněk. Nadvýroba právníků ve 21. století? *Právní prostor* [online]. 13. 1. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/nadvyroba-pravniku-ve-21-stoleti>.
5. Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony (dále jen „návrh novely ZSS“). Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R&fbclid=IwAR08EMdf9Y3OIW987JcVUpVxYODawnvwVjEqbj_xJ5fvY4os81NJYAfcN74.
6. <http://www.platy.cz>.
7. *Independence, Accountability and Quality of the Judiciary: Performance Indicators 2017* [online]. Paris, 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.encj.eu/images/stories/pdf/GA/Paris/encj_report_ia_ga_adopted_ga_12_6.pdf. ENCJ Report 2016-2017. ENCJ, General Assembly.
8. Informace ke sněmovnímu tisku č. 299. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. Praha: Parlament ČR, 2003 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=299>.
9. Judicial Selection, Lay Participation, and Judicial Culture in the Czech Republic: A Study in a Central European (Non)Transformation (College of Europe, Research Paper in Law 3/2014, dostupné např. na http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2526112).

10. Klaus odmítl jmenovat soudce kvůli nízkému věku. *Novinky.cz* [online]. Praha: Seznam, 2005, 9. 3. 2005 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/51637-klaus-odmitl-jmenovat-soudce-kvuli-nizkemu-veku.html>.
11. Kolik je vám let, pane soudce. *Česká advokátní komora* [online]. Praha: Česká advokátní komora [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=747>.
12. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSBBACDB5R&fbclid=IwAR08EMdf9Y3OIW987JcVUpVxYODawnvwVjEqbj_xJ5fvY4os81NJYAfcN74.
13. Nová ministryně musí vyřešit model výběru soudců, shodují se zástupci justice. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 29. 6. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/06/nova-ministryne-musi-vyresit-model-vyberu-soudcu-shoduji-se-zastupci-justice/>.
14. PASEKOVÁ, Eva. Kolegium předsedů odmítlo novelu zákona o soudech a soudcích jako celek. *Česká justice* [online]. Praha: Media network, 2019, 16. 5. 2019 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.ceska-justice.cz/2019/05/kolegium-predsedu-odmitlo-novelu-zakona-soudech-soudcich-jako-celek/?fbclid=IwAR36xcATMXUEd76TykUXrLAICjeCq42VKz7plawvfN_W7zDDmyY8O-Rbe2g.
15. PASEKOVÁ, Eva. Nedůstojné platy administrativy soudů? *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2017, 31. 10. 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/10/nedustojne-platy-administrativy-soudu-nejhure-jsou-na-tom-zapisovatelky/>.
16. PASEKOVÁ, Eva. NSS: Měnit způsob výběru budoucích soudců formou instrukce je v rozporu s Ústavou. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2017, 28. 8. 2017 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/08/nss-menit-zpusob-vyberu-budoucich-soudcu-formou-instrukce-rozporu-ustavou/>.
17. PASEKOVÁ, Eva. O Bílé knize justice debatují i na okresních soudech. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2016, 29. 2. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/o-bile-knize-justice-debatuji-i-na-okresnich-soudech/>.

18. PASEKOVÁ, Eva a Petr DIMUN. Předseda KS v Praze Drápal: Úbytek pracovních sil na soudech je dramatický. *Česká justice* [online]. Praha: Media Network, 2018, 26. 5. 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/05/predseda-ks-v-praze-drapal-ubytek-pracovnich-sil-na-soudech-je-dramaticky/>.
19. *Pro iustitia* [online]. Praha, 2018 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://pro-justitia.webnode.cz/>.
20. Profil soudce Ústavního soudu prof. JUDr. Jana Filipa, CSc. *Ústavní soud* [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci/jan-filip/>.
21. Soudní čekatel Langer se nedočkal, bude advokátem. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2008, 8. 7. 2008 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-25894940-soudni-cekatel-langer-se-nedockal-bude-advokatem>.
22. Stenozáznam z obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016012.htm>.
23. Stenozáznam z obecné rozpravy ve 2. čtení ke sněmovnímu tisku 299/1 na 16. schůzi IV. období Poslanecké sněmovny PČR, konané dne 13. 5. 2003. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016011.htm>.
24. ŠTEFAN, Václav. Soudcům chybí asistenti. I to je jeden z důvodů, proč se některá řízení protahují. *IROZHLAS* [online]. 2016, 20. 8. 2016 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soudcum-chybi-asistenti-i-to-je-jeden-z-duvodu-proc-se-nektera-řízení-protahuji_201608200600_mtaborska.
25. Unie asistentů soudců České republiky [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://www.unieasistentu.cz/>.
26. VÁVRA, Libor. Bílá kniha, kapitola I., O soudcích – Část první. *Právní prostor* [online]. 2016, (15. 1. 2016) [cit. 2019-06-17]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/bila-kniha-kapitola-i-o-soudcich-cast-prva>.
27. VOJTEK, Petr. Půjdou do justice jen velební kmeti? *Právní prostor* [online]. 2018, 23. 7. 2018 [cit. 2019-06-17]. ISSN 2336-4114. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/nazory/postrehy-petra-vojtky/pujdou-do-justice-jen-velebni-kmeti>.
28. Vyhledávání advokátů a koncipientů. *Česká advokátní komora* [online]. [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <http://vyhledavac.cak.cz/Contact/Details/53244b43-5f23-e711-80d5-00155d040b0c>.

29. ZEMANOVÁ, Daniela. Nahodilost jako pravidlo při výběru soudců? *Epravo.cz* [online]. Praha: Epravo.cz, 2013 [cit. 2019-06-17]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/aktualne/nahodilost-jako-pravidlo-pri-vyberu-soudcu-89565.html>.

Předpisy

1. Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017 ze dne 23. 11. 2017, č. j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.
2. Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 9/2018 ze dne 19. 9. 2018, č. j. 419/2018-LO-SP, kterou se mění instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017, č. j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, ze dne 23. 11. 2017.
3. Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě.
4. Nařízení vlády č. 263/2018 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v oblasti odměňování zaměstnanců ve veřejných službách a správě a státních zaměstnanců.
5. Nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě.
6. Ústavní zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
7. Ústavní zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
8. Vyhláška č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a závěrečné zkoušce právních čekatelů.
9. Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.
10. Zák. č. 121/2008 Sb., zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.
11. Zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád.
12. Zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.
13. Zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.
14. Zák. č. 192/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

15. Zák. č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů.
16. Zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
17. Zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).
18. Zák. č. 79/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
19. Zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Soudní rozhodnutí

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 2. 1996 sp. zn. III. ÚS 232/1995.
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 3. 2007 sp. zn. I. ÚS 722/05.
3. Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 13 Kss 7/2011.
4. Rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 11 Kss 10/2010.
5. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2007, sp. zn. 5 Ca 127/2006.
6. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 4 Ans 9/2007.
7. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 4 Aps 3/2005.
8. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. 5 Ca 148/2005.

Jiné zdroje

1. Kulatý stůl k novele zákona o soudech a soudcích: Podkladový materiál. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2018.
2. Odlišné stanovisko soudkyně Ivany Janů k nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 6. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06.